

Rechtspraak in het kort, actualiteiten, agenda

Onder (eind)redactie van M.R. F. Senfleben en A.C. Beunen

Rechtspraak

Nederland

Hof Den Haag 27 oktober 2015 (KG), IEF 15364, ECLI:NL:GHDHA:2015:2910 (Moulinsart/Hergé Genootschap)

Structureel (17x per jaar) en omvangrijk (50 à 60 afbeeldingen) citeren, kan niet in overeenstemming zijn met wat in het maatschappelijk verkeer betaamt, noch kan dit 'citeren naar billijkheid' zijn. Ook beroep op de overige excepties (artikelen 15, 18 en 18b Aw) wordt afgewezen.

Rb. 6. Het hoger beroep van Moulinsart berust grotendeels op de stelling dat de auteursrechten op het gehele oeuvre van Hergé berusten bij diens weduwe, mevrouw [Y], en dat Moulinsart al deze rechten voor haar exploiteert en beheert, zodat Moulinsart gerechtigd is op te treden tegen HG (Hergé Genootschap, MdZ).

7. In de bodemprocedure heeft het hof geoordeeld dat als vaststaand moet worden aangenomen dat uit een overeenkomst uit 1942 blijkt dat Hergé de publicatierechten op de albums van de avonturen van Kuifje heeft overgedragen aan uitgever [Z], en dat Moulinsart dus niet degene is die kan beslissen wie materiaal uit de albums openbaar mag maken en dus niet (machtiging ter zake van) de auteursrechten op de albums van de avonturen van Kuifje heeft (zie eerdergenoemd arrest van 26 mei 2015 onder 18-23).

8. Zoals HG terecht heeft opgemerkt, dient het hof in de onderhavige kortgeding procedure zijn arrest in beginsel af te stemmen op het arrest in de bodemprocedure. Op grond van de zogeheten afstemmingsregel dient de rechter die in kort geding beslist op een vordering tot het geven van een voorlopige voorziening nadat de civiele bodemrechter een vonnis in de hoofdzaak heeft gewezen, zijn vonnis immers in beginsel af te stemmen op het oordeel van die bodemrechter, ongeacht of dit oordeel is gegeven in een tussenvonnis of in een eindvonnis, in de overwegingen of in het dictum van het vonnis, en ongeacht of het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. Dat betekent dat in deze kort geding procedure in beginsel als vaststaand moet worden aangenomen dat Moulinsart niet (machtiging ter zake van) de auteursrechten op de Kuifje-albums heeft.

(...)

28. Wat resteert zijn de door HG gebruikte afbeeldingen uit het oeuvre Hergé die afkomstig zijn uit materiaal dat niet onder de overeenkomst van 1942 valt.

(...)

30. Partijen hebben tijdens dat pleidooi te kennen gegeven dat zij het er over eens zijn dat het in dit verband gaat om de afbeeldingen genoemd in de lijst die Moulinsart heeft gehecht aan haar pleitnotities. Het hof gaat daar dus van uit, ook al is het het hof opgevallen dat een enkele afbeelding uit materiaal afkomstig lijkt te zijn dat wel onder de overeenkomst van 1942 valt, zoals *Duizend Bommen!* 44, p. 25, afbeelding 5a, die volgens de bronvermelding is overgenomen uit 'Quick et Flupke' (productie 40 Moulinsart).

(...)

33. Naar voorlopig oordeel van het hof kan HG zich niet op de citaatexceptie beroepen. Naar Moulinsart onbetwist heeft gesteld, geeft HG jaarlijks 17 à 18 publicaties uit, te weten *Duizend Bommen!* (drie afleveringen per jaar), *Sapristi!!* (tenminste vier afleveringen per jaar), *Potverpillep@p* (tenminste tien afleveringen per jaar), *Sapperloot* (een per twee jaar) en andere uitgaven zoals folders, uitnodigingen, enz. Op basis van daarvan en de onder 30 genoemde lijst kan worden aangenomen dat HG jaarlijks zo'n 50 à 60 afbeeldingen overneemt uit het (te dezen relevante) oeuvre van dezelfde auteur, Hergé (in 2014: circa 25 in *Duizend Bommen!*, circa 13 in *Sapristi!!* en – geëxtrapoleerd naar tien afleveringen – naar schatting circa 20 in *Potverpillep@p*; daarbij zijn andere uitgaven zoals folders, uitnodigingen, enz. niet meegerekend). Dat doet zij structureel, ieder jaar. Naar voorlopig oordeel van het hof kan onder die omstandigheden niet worden gezegd dat dit citeren – zo daarvan sprake is – in overeenstemming is met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is, zoals artikel 15a Auteurswet vereist. Evenmin kan worden gezegd dat dit citeren naar billijkheid geschiedt, zoals artikel 5 lid 3 sub d van Richtlijn 2001/29/EG (de Auteursrechtlijn) vereist. De vraag of de afbeeldingen ieder afzonderlijk een toegelaten citaat zijn, kan derhalve in het midden blijven. Ook indien dat het geval zou zijn, brengt het structurele en te omvangrijke karakter van het citeren immers mee dat niet kan worden gezegd dat aan bovengenoemde vereisten is voldaan.

(...)

35. Haar beroep op artikelen 18 en 18b Auteurswet heeft zij naar het oordeel van het hof evenwel niet dan wel onvoldoende onderbouwd en faalt mitsdien. Voor zover zij dit beroep enigszins heeft onderbouwd ten aanzien van enkele specifieke afbeeldingen in bijlage 1 bij de memorie van antwoord, behoeft dat verweer geen behandeling omdat die afbeeldingen niet staan op de lijst genoemd onder 30. HG heeft daar in dit verband ten pleidooi ook niet meer op gereageerd.

36. HG's beroep op artikel 15 Auteurswet faalt eveneens. HG roept deze exceptie in, naar het hof begrijpt, voor beeldmateriaal in nieuwsberichten en aankondigingen die in de nieuwsbrieven van HG (*Sapristi!!* en *Potverpillep@p*) zijn opgenomen en die HG heeft overgenomen van websites van derden, zoals Moulinsart zelf, die dezelfde functie vervullen als de in artikel 15 Auteurswet genoemde media. Dit betoog faalt. Deze exceptie heeft, waar het overnames uit gedrukte media en daarmee gelijk te stellen websites betreft, geen betrekking op beeldmateriaal.

37. HG heeft ook aangevoerd dat een verbod om werk van Hergé over te nemen in haar toekomstige publicaties (vordering 1 van Moulinsart) in strijd is met de vrijheid van meningsuiting. Naar voorlopig oordeel van het hof faalt dit betoog. Het gaat in casu niet om publicaties van algemeen maatschappelijk belang. Daarnaast heeft HG wel degelijk de mogelijkheid om te citeren uit het oeuvre Hergé, doch dient zij daarbij de grenzen van hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is (en hetgeen billijk is) te respecteren. Die grenzen heeft zij in dit geval – door jaarlijks zo'n 50 à 60 afbeeldingen over te nemen uit het (in casu relevante) oeuvre van Hergé – overschreden. In deze omstandigheden wordt naar voorlopig oordeel van het hof, gelet

op het beginsel van proportionaliteit, bij toewijzing van een verbod niet te zeer afbreuk gedaan aan de vrijheid van meningsuiting. (...)

Noot

De vele en frequente publicaties van de Kuifje-fanclub en een blik op een concrete, rijk geïllustreerde nieuwsbrief *Sapristi!!* roepen de vraag, zo men wil het gevoel op: mag dat zomaar? Het louter onder verwijzing naar frequentie en aantallen afwijzen van het beroep op het citaatrecht, omdat 'onder die omstandigheden' niet gezegd kan worden dat het citeren in overeenstemming is met de regels van het maatschappelijk verkeer (art. 15a Aw) noch billijk is (art. 5 lid 3 sub d Auteursrechtlijn), bevredigt echter niet. Volgens het hof zou, ook wanneer ieder afzonderlijk citaat rechtmatig was ('kan in het midden blijven') het structurele en te omvangrijke karakter van het citeren onverniegbaar zijn met genoemde regels van het maatschappelijk verkeer, c.q. met de billijkheid. Een dergelijke regel is mij niet bekend. Veel en/of structureel citeren is geen zelfstandig criterium. Bij een dissertatie over een kunstenaar met een omvangrijk oeuvre of bij een medisch naslagwerk over huidziekten zal men de vele afbeeldingen vanzelfsprekend vinden, zonder het gevoel te krijgen dat sprake is van onbillijkheid of strijdigheid met maatschappelijke regels. En dat geldt ook voor volgende publicaties (structureel!) van deze wetenschappelijke uitgever. Alleen kijken naar hoeveel de gebruiker heeft gebruikt, is niet voldoende. Wat heeft de gebruiker toegevoegd (de context) en in hoeverre concurreren het gebruikende en het gebruikte werk, zijn evenzeer in aanmerking te nemen factoren. Als het verenigingsblad, behalve dat het rijk geïllustreerd is, ook vol staat met verhaaltjes en berichten die naar de plaatjes verwijzen, dan moet men de gedachte verlaten dat het blad louter parasiteert op, of onevenredig profiteert van de werken van Moulinsart. En als Moulinsart zijn geld vooral verdient met het licentiëren van afbeeldingen ten behoeve van koectrommels, autootjes en mokken en met het toestaan van het gebruik van afbeeldingen in reclamecampagnes, dan lijkt niet direct sprake van 'concurrerende uitgaven'. Zou het aanleggen van de driestapen-toets misschien tot een andere uitkomst leiden? Met name stap 2, de aantasting van de normale exploitatie, verdient de aandacht. De normale exploitatie die door een beroep op het citaatrecht zou worden aangetast, zou in dat geval de rechthebbende een daadwerkelijke of mogelijke aanzienlijke bron van vergoedingen moeten ontnemen. Wordt nu de exploitatie, die de meest belangrijke bron van inkomsten vormt, (Senfleben in *AMI* 2013/5, p. 152) doorkruist door de fanclub die niet genoeg krijgt van het in de eigen clubmedia lezen over en kijken naar alles over Kuifje? Uit het arrest kan het niet worden afgeleid, nu het hof niet aan deze toets toekomt. Wie de benadering door het hof om geen acht te slaan op de concrete citaten vindt wringen, terwijl hem de veelheid aan gebruikte beelden toch te overdadig voorkomt, die kan misschien als argument aanvoeren dat de vele, als zodanig wellicht rechtmatige citaten, in samenhang bezien, functioneren als versiering en blikvanger en daarmee de grenzen van het citaatrecht overschrijden. Zoals immers een in beginsel toelaatbaar citaat door de plaats waar het wordt gebruikt, met name op de cover, het karakter kan krijgen van een ontoelaatbare blikvanger, zo zou je ook kunnen betogen dat deze veelheid aan citaten in plaats van een informatief een decoratief – en daarmee ontoelaatbaar – karakter aanneemt. Maar of Kuifje daarmee zijn bestemming bereikt?

MdZ

Pagina's uit nieuwsbrief *Sapristi!!* (mei 2015, p. 15 en 25)

Actualiteiten

Plannen Europese Commissie Auteursrechtsherziening

De Europese Commissie bracht op 9 december 2015 haar plannen uit met betrekking tot auteursrechtsherziening. Voor meer informatie bezoek: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6261_en.htm.

Onderdeel daarvan is de *Communication Towards a modern, more European copyright framework*. http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?action=display&doc_id=12526.

Het Nederlandse kabinet zet haar standpunt erover uiteen in deze fiche: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2016/01/22/fiche-mededeling-naar-een-modern-meer-europees-kader-voor-auteursrechten>.

Agenda

Het Nieuwe Merkenrecht

Op woensdag 23 maart 2016 treedt de nieuwe Uniemerkerverordening in werking. EduLex, onderdeel van deLex, organiseert een intensieve actualiteitenlunch. Tijdens deze bijeenkomst bespreken Dirk Visser, Maarten Haak en Antoon Quaadvlieg de belangrijkste vernieuwingen door de Merkenrichtlijn en de Uniemerkerverordening. In slechts twee uur bent u volledig op de hoogte van de actuele ontwikkelingen. Deze cursus biedt verdieping en verbreding voor de specialist met voorkennis.

Reclamerecht 2016 Jurisprudentielunch

Tijdens deze bijeenkomst op 11 mei 2016 behandelen twee ervaren sprekers (Ebba Hoogenraad en professor Jan Kabel) belangrijke en actuele jurisprudentie. Jan Kabel spreekt over uitspraken van het HvJ EU en het EHRM op het terrein van oneerlijke handelspraktijken, reclame en direct marketing en de consequenties daarvan voor de Nederlandse praktijk. Ebba Hoogenraad geeft een update van beslissingen van de Reclame Code Commissie, het CvB en de rechter.

Boekaankondiging

Handhaving van Intellectuele Eigendom

Auteurs: F.W. Grosheide, M. Freudenthal, N. van Lingen, A.W. Jongbloed, G.J. Kuipers, J.C.S. Pinckaers, B.J. Lenselink, T.E. Deurvorst, F.W.E. Eijsvogels, O.M.B.J. Volgenant, R.W. de Vrey, Delex 2016 ISBN: 978 90 8692 046 4